

Висновки. Економіка мира все еще находится в фазе послекризисного восстановления, и наблюдается сочетание тенденций во влиянии эффектов кризиса на инвестиции и сбережения. Медленно складывается сложная картина нового подъема. Угроза возврата к ситуации, когда сбережения Китая и нескольких стран-нефтеэкспортеров будут питать мировую финансовую систему, направляя в нее избыточные внутренние сбережения, вполне серьезная. Кризис еще не создал новую систему финансирования развития, роста инвестиций в странах с низким душевым ВВП или потребностями в модернизации. Пока удалось только профинансировать дефициты и рискованные долги на фоне сокращения капиталовложений в ОЭСР.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Григорьев Л., Салихов М. Место и роль США в международной финансовой системе // США в поисках ответов на вызовы XXI века / Под ред. Э. В. Кириченко. М.: ИМЭМО РАН, 2010;
2. «Международная инвестиционная позиция — Пособие по источникам данных» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/np/sta/iip/guide/rus/iiprus.pdf>
3. Dang V. Institutional Determinants of Investments in Transition Economies // Brunel University WP Series. 2009. WP No 09-33;
4. World Economic Outlook (April 2011). Tensions from the Two-Speed Recovery: Unemployment, Commodities, and Capital Flows [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/01>.
5. World Development Indicators [Электронный ресурс] // Официальный сайт Мирового банка. – Режим доступа: http://api.worldbank.org/datafiles/BX.KLT.DINV.CD.WD_Indicator_MetaData_en_Excel.zip- Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$)
6. World Investment Report 2011. Investing in a low-carbon economy [Электронный ресурс] // United Nations Conference on Trade and Development: [сайт] - 2011. – Режим доступа: www.unctad.org/en/docs/wir2011_en.pdf

РЕЗЮМЕ

Цель исследования состоит в анализе параметрических характеристик расчета международной инвестиционной позиции стран мира в посткризисный период.

Ключевые слова: глобальная неопределенность, глобальное накопление, капиталовложения, инвестиция, международная инвестиционная позиция, глобальный финансовый кризис.

РЕЗЮМЕ

Мета дослідження полягає в аналізі параметричних характеристик розрахунку міжнародної інвестиційної позиції країн світу в посткризовий період.

Ключові слова: глобальна невизначеність, глобальне накопичення, капіталовкладення, інвестиція, міжнародна інвестиційна позиція, глобальна фінансова криза.

SUMMARY

The purpose of research is to analyze the calculation of parameters characteristic of the international investment position of countries in the post-crisis period.

Keywords: global uncertainty, global savings, investments, investment, international investment position, the global financial crisis.

УДК 339.743

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Бударіна Н.О., к.е.н., доцент кафедри «Міжнародна економіка» ДонНУ

На сьогоднішній день актуальним завданням європейських країн на міжнародному валютному ринку є розробка й удосконалення механізмів валютної інтеграції, імплементація ефективних валютно-кредитних методів регулювання, за допомогою яких здійснюються зближення й взаємне пристосування національних господарств і валютних систем. Особливістю останніх десятиліть є зростаюча роль і значення таких аспектів валютної інтеграції як: режим спільно плаваючих валютних курсів; валютна інтервенція, у тому числі колективна, для підтримки ринкових курсів валют у межах погодженого відхилення від центрального курсу; створення колективної валюти як міжнародного платіжно-резервного кошту; спільні фонди взаємного кредитування країн-членів для підтримки курсів валют; міжнародні регіональні валютно-кредитні й фінансові організації для валютного й кредитного регулювання. При цьому усе більш актуальною стає необхідність наукового обґрунтування напрямків макроекономічної валютної політики як засобу зовнішньоекономічної інтеграції в умовах інтенсифікації процесів участі України у світовому, і зокрема європейському, ринку фінансових і інвестиційних ресурсів.

Цим проблемам присвячені праці вітчизняних учених: Д.Лук'яненко, В.Будкіна, Б.Губського, Ю.Пахомова, Є.Савельєва, Ю.Макогона, А.Гальчинського, А.Филипенко, а також закордонних учених Дж.Кейнса, Д.Рікардо, М.Фрідмана, Л.Вальраса, Я.Тінбергена, Р.Мандела й багатьох інших.

Розмір ринку торгівлі валютою неперівнянний і перевершує на порядок усі інші форми міжнародних економічних відносин, такі як торгівля товарами, торгівля послугами, міжнародний рух капіталу, робочої сили або технології. Приблизно 41% усіх угод з валютою становлять угоди спот, 53% – прями форварди й свопи й близько 6% - ф'ючерси й опціони (рис. 1), причому частка угод своп поступово скорочується, прямих форвардів і свопів – збільшується, а ф'ючерси й опціони продовжують залишатися невеликим сегментом ринку.

Угоди на валютному ринку можуть відбуватися як партнерами усередині країни, так і партнерами, що перебувають у різних країнах. На угоди усередині країни доводиться приблизно 47% усіх угод з валютою, причому частка внутрішнього ринку поступово збільшується, тоді як на угоди з валютою між країнами доводиться приблизно 53% і їх частка у світовому валютному обороті тріхи скорочується. Однак за усередненими показниками ховається велика різноманітність. Наприклад, у Бахреїні міжнародні угоди з валютою абсолютно домінують над місцевими, становлячи 91%, тоді як у Японії на зовнішні валютні операції доводиться тільки 9% обороту валютного ринку, а інші валютні операції відбуваються між банками усередині країни. [2]

Географічно валютний ринок надто концентрований. У трьох містах (Лондоні, Нью-Йорку й Токію) відбувається 55% світової торгівлі валютою, причому Лондон абсолютно домінує із часткою в 30%, і темпи розвитку цього ринку сильно перевершують усі інші валютні центри. Обороти торгівлі валютою в цих трьох містах становлять від 161 до 464 млрд. дол. на день. У наступну групу входять Сінгапур, Гонконг, Цюрих і Франкфурт, де щоденні обороти становлять 76-105 млрд. дол. У рамках кожної із країн торгівля валютою також надто концентрована – у середньому 11% фінансових інститутів здійснюють 75% торгівлі валютою. У Лондоні частка 10 найбільших банків у цьому бізнесі становить 44%, у Нью-Йорку-47, у Токіо-51%. Іноземні банки відіграють активну роль на валютних ринках: у Лондоні на них припадає 79% торгівлі валютою, у Токію-49%, у Нью-Йорку-46%. [2]

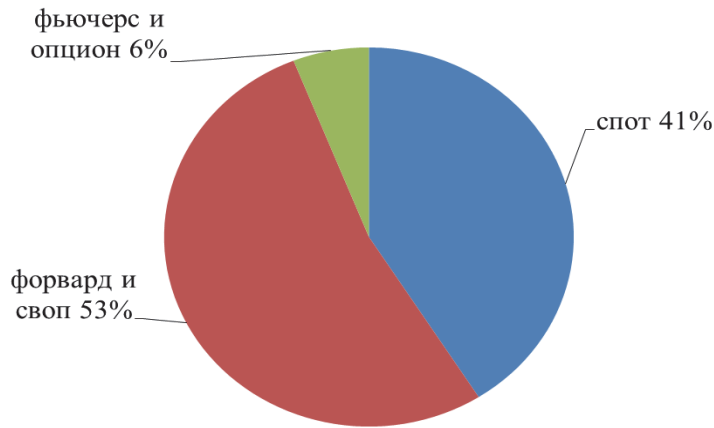

Рис. 1. Питома вага по торгівлі деривативами на світовому валютному ринку, % [1]

В останній чверті XX століття — початку XXI століття намітилася тенденція до посилення концентрації фінансових операцій у рамках міжнародних і регіональних фінансових центрів. Деякі з них є традиційними фінансовими центрами, інші — відносно молодими. Так, у Німеччині провідні позиції займає Франкфурт-на-Майні, у Франції Ліон поступається Парижу, в Австралії Мельбурн — Сідневі. У цих країнах зростання значення провідного центру пов'язане із прискореним його розвитком, а не зі згоранням діяльності його конкурентів. Більшість провідних центрів домагаються статусу світового або регіонального фінансового центру, концентруючи непропорційно велику частку міжнародних операцій [3; с. 325-327]. Наприклад, у Нью-Йорку зосереджене більш 2/3 усіх активів іноземних банків, що діють у США.

Глобалізація ринків фінансових послуг, що супроводжується концентрацією учасників і операцій, сприяє інтенсивному зростанню й консолідації світових фінансових центрів. На частку трьох міст — Лондона, Нью-Йорка й Токіо — доводиться більш 1/3 світових титулів власності, що перебуває в керуванні інституціональних інвесторів, і більш половини обсягу операцій валютних бірж світу.

Багато країн демонструють зацікавленість у створенні на своїй території світових або, принаймні, регіональних фінансових центрів, тому що подібні центри сприяють значному припливу капіталів у країну, поліпшують інвестиційний клімат, збільшують податкові вступи й забезпечують ріст зайнятості. Для цього необхідно залучити великі фінансові інститути, зацікавити емітентів і інвесторів з різних країн. У цей час розвертається серйозна конкуренція між різними світовими й регіональними фінансовими центрами.

Спеціальний огляд фінансових центрів миру, названих «столицями капіталів», регулярно приводиться в журналі The Economist. Сучасну ситуацію експерти оцінюють як посилення поляризації між провідними (Лондон, Нью-Йорк, Токіо, Гонконг, Париж, Франкфурт-на-Майні, Сінгапур) і іншими фінансовими центрами миру, до яких, наприклад, відносяться Чикаго, Цюріх, Сідней і інші.

Наприкінці XX століття з'явилася велика кількість аналітичних робіт фахівців з різних країн, що розпізнавали різні формати глобальних міст, що пропонували самостійні оцінки й критерії їх виділення, що й обґрунтовували свої рейтинги. Так, на підставі детального аналізу розміщення головних штаб-квартир ТНК, їх галузевих і регіональних офісів Г. Трифт виділяє глобальні, зональні й регіональні центри (табл. 1).

Таблиця 1

Види світових фінансових центрів за принципом розміщення штаб-квартир ТНК

Глобальні центри	Зональні центри	Регіональні центри
Нью-Йорк, Лондон, Токіо	Сінгапур, Гонконг, Париж, Лос-Анджелес	Сідней, Чикаго, Сан-Франциско, Даллас, Майами, Гонолулу

На рубежі XX століття банківська система країн Західної Європи виживала завдяки росту кількості злиттів і поглинань і державній підтримці. Провідна роль у цьому процесі належить фінансовим групам США (Morgan Stanley, Goldman Sachs, Merrill Lynch, J.P. Morgan Chase Bank). Завдяки конкурентним перевагам у консалтинговій і інформаційній діяльності ці групи стали контролювати сферу операцій по злиттях і поглинаннях. Великими міжнародними фінансовими центрами в Європі (крім Лондона) є також Франкфурт-на-Майні, Цюріх, Париж, Люксембург. Цюріх — найбільший, поряд з Лондоном, ринок золота. Париж — переважно ринок міжнародного капіталу у формі банківських кредитів. Головні ринки Франкфурта-на-Майні — ринок банківських кредитів і ринок цінних паперів. Це економічний центр ЄС — тут перебуває Європейський центральний банк (ЄЦБ). Люксембург — типовий приклад світового фінансового центру нового часу, найбільший у світі ринок довгострокового капіталу. Його швидкому післявоєнному зльоту сприяв статус «фінансового оазису» у самому центрі Західної Європи. [4]

Крім МФЦ, розташованих у розвинених капіталістичних країнах, існує також більш 50 невеликих офшорних фінансових центрів в основному в малих країнах (острівні держави й ін.) з вузькою господарською базою й обмеженими джерелами доходів (Кайманові острови, Науру, Багами й ін.). Країни й території, що мають офшори, відрізняються зниженими податковими ставками й невеликими реєстраційними платежами. Вони, як правило, надають гарантії таємності операцій, а також інші пільги, при кредитуванні висувають низькі вимоги відносно резервів. Реєстрація й функціонування іноземних фірм забезпечують істотне поповнення їх доходів (розраховуючи на душу населення).

За даними журналу The Economist, на офшорні фінансові центри (їх населення становить 1,2% світового, а ВВП — 3%) доводиться 26% фінансових активів миру й більш 30% прибутків транснаціональних компаній США.

У цей час на Лондон доводиться 70% світової торгівлі міжнародними облигаціями, 32% обороту світового валютного ринку (це більше, чим у Нью-Йорка, Токіо й Франкфурт-на-Майні разом узятих), 36% позабіржової світової торгівлі деривативами, близько 50% світової торгівлі акціями іноземних компаній, 20% ринку міжнародного банківського кредитування й приблизно 90% світової торгівлі основними металами. Лондонський Сіті є самим ліквідним спотовим ринком золота й світовим кліринговим центром глобальної торгівлі золотом.

У Нью-Йорку зосереджені більш 2/3 усіх активів іноземних банків, що діють у США.

В останні роки небувалий ріст демонструє ринок американських акцій, що притягає величезні капітали іноземних і внутрішніх інвесторів, що слугує додатковим джерелом потужності долара. Із середини 80-х років американські акції стали більш вигідним варіантом вкладення грошей, ніж золото: акції зростали, а ціна золота падала.

Долар займає, за різними оцінками, частку від 50% до 61% у міжнародних резервах центральних банків, що становлять у сумі до 1 трильйона доларів. Він є загальновизнаною базовою валютою при котируванні інших валют.

Зростання волатильності основних світових валют, долара США і євро (табл. 2), і збільшення обсягу державного боргу США й країн Євросоюзу приводить до корінних змін світової валютної системи й збільшує й без того хибке положення фінансового ринку. Разом зі зниженням стабільності валютної системи посткризовий мир також зіштовхнувся з безладним коливанням курсу валют, до якого особливо чутливі в період відновлення після кризи всі країни.

Таблиця 2*

Волатильність котирування EUR/USD за 2002-2011 рр.

Рік	Low	Open	Close	High	Зміна в % (close)	Зміна у пп (close)
2002	0,8538	0,8894	1,0492	1,0502		
2003	1,0333	1,0492	1,2592	1,2646	20%	0,2100
2004	1,1758	1,2592	1,3565	1,3665	8%	0,0973
2005	1,1638	1,3540	1,1837	1,3579	-13%	-0,1728
2006	1,1799	1,1845	1,3197	1,3366	11%	0,1360
2007	1,2865	1,3197	1,4727	1,4966	12%	0,1530
2008	1,233	1,4595	1,3934	1,6037	-5%	-0,0793
2009	1,2456	1,3840	1,433	1,5144	3%	0,0396
2010	1,1875	1,4315	1,3362	1,4578	-7%	-0,0968
2011	1,2871	1,3328	1,3434	1,4939	1%	0,0072

* складене автором по даним офіційної торговельної системи Rumus2

Після іпотечної кризи в США, американський уряд почав чергу експансивних заходів для якнайшвидшого відновлення власної економіки. Але, незважаючи на початі кроки, процес іде повільніше, чим очікувалося, а державний борг і бюджетний дефіцит збільшуються усе швидше. За офіційним даними Міністерства фінансів США, в 2009-2010 рр. бюджетний дефіцит США склав 1.3 трлн дол. На 16.05.2011 р. загальний обсяг державного боргу склав 14.3 трлн дол., у співвідношенні із ВВП США кожний громадянин США заборгував 46 тис. дол. Дефіцит бюджету й ріст державного боргу сповільнює темпи відновлення економіки США, а також викликає серйозні побоювання із приводу подальшої долі американського долара. У зв'язку зі знецінюванням долара США курс євро постійно росте з тимчасовим відхиленням під час піка фінансової кризи (рис. 2.).

Рис. 2. Динаміка котирування EUR/USD за 2001-2011 рр. [4]

У кризу Європейський центральний банк (ЄЦБ), як і Федеральна резервна система (ФРС) США, удалися до інфляційного стимулювання економіки, почавши зусилля щодо упорскування в економіку нових євро через зниження облікової ставки до 1 %, полегшення інших умов кредитування й купівлі цінних паперів. Що й обумовило істотний підйом євро до долара з весни до початку грудня 2009 року. Із грудня 2009 року, однак, долар почав поступово відвоювати свої позиції. Одна із причин цього – ознаки більш швидкого поживлення економіки США, а інша - корениться у внутрішніх проблемах євросони. Це проблеми, що розростаються в період кризи дефіцитів державних бюджетів, що підриває позиції єдиної європейської валюти. Розглянемо динаміку співвідношення євро й головних ключових валют з початку 2011 року.

2011 рік почався для євро на оцінці 1,3354 дол./євро при слабкому знижувальному тренді в умовах негативних очікувань на тлі інформації, що річна інфляція в 16 країнах євросони в грудні перевищила цільовий рівень Європейського центрального банку 2,0% уперше з листопада 2008 року й склала 2,2%. Це обумовило деяке ослаблення євро відносно ведучих світових валют. Мінімальний курс співвідношення EUR/USD був зафіксовано 07.01.2011 на оцінці 1,2932 дол./євро.

Із середини січня спостерігалася зміцнення довіри в ділових колах ЄС. Прогнози вказували на те, що зростання у найбільших економіках євросони продовжиться в найближчі місяці. Очікувався ріст споживчих настроїв. Незважаючи на податково-бюджетні побоювання, прогнозувалося продовження відновлення економіки євросони, ослаблення побоювань щодо поширення боргових проблем на Іспанію й Італію. Відношення до євро покращилося, оптимізм відносно більш довгострокового подолання кризи суверенних боргів у євросоні, що й навіть підвищився інтерес із боку суверенних покупців допомогли підштовхнути єдину європейську валюту до зростання проти долара США. Поліпшенню прогнозів сприяють більш сприятливі перспективи світової економіки.

Рис. 3 Співвідношення EUR/USD в 2011 році

У середині квітня 2011 року євро різко знизився проти долара США в ході європейської сесії. Пара євро/долар опустилася нижче 1,44. Єдина європейська валюта також упала проти ієни, франка й фунта на тлі повідомлень про те, що Греції має бути реструктуризація боргу.

Слід зазначити, що з початку року проблема периферійних країн-боржників єврозони майже не впливала на єдину європейську валюту. Фінансові ринки були переконані: що б не відбулося, у регіональному політичному співтоваристві досить рішучості, щоб гарантувати, що рішення буде знайдено. Тому, навіть незважаючи на те, що вартість обслуговування боргу деяких периферійних країн продовжувала рости, а страхова премія за володіння їх борговими паперами стала майже неприйнятною, сам по собі євро залишався сильним.

Але експертами висловлювалися побоювання, що євро, можливо, став занадто дорогою валютою. За останні вісімнадцять місяців або близько того єдина європейська валюта змогла пережити боргову кризу єврозони досить добре. Хоча валюта періодично зазнавала утиску з боку продажів, вона втримувалася на плаву завдяки очікуванням того, що європейські лідери придуть їй на допомогу. На кожній стадії боргових переговорів ключові країни в остаточному підсумку надавали кошти для запобігання руйнування слабких країн, даючи можливість євро прожити ще один день. Проте, ріст витрат на збереження євро став рости в геометричній прогресії. Зростання економіки єврозони продовжувало вповільнюватися на тлі зниження довіри в ділових колах. Сильний ріст напруженості спостерігався в серпні.

У жовтні євро досяг нового рекордного мінімуму проти ведучих світових валют. Пари євро/єна впала до рекордного мінімуму 100,946 єн за одиницю європейської валюти. Пари євро/долар за підсумками вересня втратила 8,36%.

Рис. 4. Співвідношення EUR/GBP в 2011 році.

З початку року євро зміцнювався на тлі падіння фунта, який спровокували дані, згідно з якими ВВП Великої Британії в 4-м кварталі скоротився на 0,5%, тоді як очікувався ріст на рівні 0,4%. Далі протягом першого півріччя 2011 року очікування підвищення ставок Банком Англії на 0,25 процентного пункту не перевершували побоювання із приводу слабкої економічної активності. Зростання євро склало 11,3% (0,9308 євро/фунт). З липня фунт почав підсилюватися проти євро на тлі побоювань, що підсилюються, навколо периферійних країн-боржників.

Рис. 5. Співвідношення EUR/JPY в 2011 році

На початку року єна була піддана падінню на тлі прогнозів, що сильний дефляційний тиск не дозволить Японії посилювати грошово-кредитну політику. На початку року попит інвесторів на боргові зобов'язання країн єврозони зростає, різниця між процентними ставками збільшувалася, євро продовжував зміцнюватися проти японської єни й досяг оцінки 122,444 у квітні. Тим часом основні макроекономічні показники Японії залишалися слабкими.

Суперечне здоровому глузду зростання японської єни проти основних валют у середині березня після землетрусу був викликаний різким збільшенням репатріації коштів на тлі прогнозів про потреби для розв'язку питань гуманітарної допомоги й відновлення, а також для виплат по заявах про страхові випадки.

Із травня єна впевнено демонструє зростання, незважаючи на побоювання відносно конкурентоспроможності експорту, особливо тому, що проведення істотне обмежене проблемами з енергопостачанням. Помітне посилення єни проти євро на тлі побоювань навколо периферійних країн-боржників.

Рис. 6. Співвідношення EUR/CHF в 2011 році

Зміцнення франка стало результатом занепокоєння інвесторів із приводу боргових проблем деяких країн єврозони, а також "непевності із приводу подій", що відбуваються в США. Тому що швейцарський експортний сектор становить більше половини ВВП, коливання курсів валют можуть виявити негативний ефект на економіку в цілому. Швейцарський національний банк провів інтервенції на валютному ринку в період з березня 2009 року до середини 2011 року, намагаючись сповільнити зростання франка, особливо проти євро.

Значні уливання ліквідності в серпні-вересні 2011 року сприяли зростанню євро проти швейцарського франка майже на 20%, а також зниженню безпосереднього тиску валюти на експортерів Швейцарії. Розв'язок Швейцарського національного банку знизити ринкові курси й зробити депозити у франках менш привабливими не приносить успіху, оскільки в доволі європейської боргової кризи як і раніше практично не спостерігається реального прогресу, а ризики дефолту залишаються високими, для світового інвестиційного співтовариства є усе більше причин шукати пристановище у валютах-притулках, таких як франк. Це стало підтвердженням того, що економіка Швейцарії як і раніше залишається набагато привлекательнішою економікою інших країн Великої десятки, які дотепер загрузили в боргах і дефіциті. Тому що в найближчій перспективі не очікується подій, здатних змінити настрою на ринку, ці позитивні для франка потоки капіталу, імовірно, лише підсиляться. Це зробить для Швейцарського національного банку ще більш складним запобігання чергового падіння євро до нового рекордного мінімуму, який був досягнутий на початку вересня, коли пари євро/франк торгувалася по 1,0075.

Швейцарський національний банк у вересні пішов на радикальний захід проти згубної сили швейцарського франка, заявивши, що він встановлює граничний рівень франка проти євро - 1,2 франка за євро. Нинішня надмірна переоціненість франка являє гостру загрозу для економіки Швейцарії й створює ризик дефляції, - говориться в заяві центрального банку. - Тому Швейцарський національний банк ставить своєю метою істотно й стійке ослаблення швейцарського франка. Будучи готовим до негайних дій, він більш не потерпить курсу пари євро/франк нижче мінімального рівня 1,20.

Останнім часом боргова криза єврозони тільки набирає обороти й зараз загрожує не тільки європейським банкам, але й світовій банківській системі в цілому. Підсилюють негативні настрої побоювання щодо того, що якщо в Греції або іншій периферійній країні-боржнику відбудеться дефолт, то боргові проблеми поширяться на весь євროзону.

Єврокомісія, виконавчий орган ЄС, у своєму піврічному прогнозі відзначила, що економіка зустрічається зі слабкою довірою, фінансовою нестабільністю, заходами строгої економії урядів і вповільненням зростання економіки найбільших торговельних партнерів Європи. На думку Єврокомісії, ВВП ЄС в 2012 році з урахуванням корекції на інфляцію виросте лише на 0,6% - що значно нижче зробленого в першому півріччі 2011 року прогнозу, згідно з яким ВВП повинен був вирости на 1,9%. Описані бюджетні проблеми, а також слабкість ознак економічного відновлення в Європі змушує без ентузіазму оцінювати перспективи євро в найближчій перспективі.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены практические аспекты функционирования мирового валютного рынка в аспекте соотношения евро и главных мировых валют.

Ключевые слова: мировой валютный рынок, мировые валюты, дефолт

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто практичні аспекти функціонування світового валютного ринку в аспекті співвідношення євро і головних світових валют.

Ключові слова: світовий валютний ринок, світова валюта, дефолт

SUMMARY

The practical aspects of functioning of the world currency market in aspect of a parity of the euro and main world currency are considered in this article.

Keywords: global foreign exchange market, the world currency, default

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Мелих О. Валютно-курсовая политика та її вплив на фінансову безпеку держави / О. Мелих // Вісник Національного банку України. – 2008. -№8. – С. 19-23
2. Миркин Я.М. Рынок ценных бумаг России: воздействие фундаментальных факторов, прогноз и политика развития / Я.М. Миркин. — М.: Альпина Паблишер, 2002. – 467 с.
3. Мировой валютный рынок [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://www.grandars.ru/student/finansy/valyutnyy-rynok.html>.
4. Деньги не пахнут [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://vdollarah.ru/category/bankovskaya-sistema/>
5. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г.Лук'яненка. - К.: КНЕУ, 2001.
6. <http://www.world.bank.com>
7. <http://news.finance.ua/>
8. <http://www.google.com/finance>
9. <http://www.ifc-forex.com/>

УДК 331.109:159.9.07

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ ПСИХОДИАГНОСТИКИ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ КОНФЛИКТОВ В ТРУДОВОМ КОЛЛЕКТИВЕ

Бунтовская Л.Л., доцент кафедры управления персоналом и экономики труда Донецкого национального университета

Постановка проблемы. Обеспечение конкурентоспособности отечественных предприятий в условиях рыночных отношений невозможно без учета человеческого фактора. Однако персонал организации является не только главным ресурсом повышения конкурентоспособности на рынке, но и самой большой опасностью для ее сохранения [1].

Реализация поведенческого подхода в сфере управления персоналом связана с пониманием менеджерами необходимости поддержания трудового коллектива в рабочем состоянии, что обеспечивается знанием психологических механизмов, гибкими подходами к каждому работнику с учетом его психоэмоциональной и мотивационной сфер, предрасположенности к конфликтному или лояльному поведению, особенностей характера и темперамента.

Повышенная конфликтность организаций, препятствующая достижению высоких трудовых показателей, нередко является следствием невнимания руководителей к субъективным факторам развития социальных процессов и к отдельной личности работника. Личностно-ориентированные подходы к управлению персоналом снижают вероятность возникновения конфликтов, способствуют сохранению стабильной рабочей обстановки и повышению эффективности трудовой деятельности организации.

Как показывает практика, конфликты легче предупреждать, чем разрешать, и поэтому важными направлениями управленческой работы в современных условиях являются прогнозирование, предупреждение и профилактика конфликтов. Обоснованное предположение о возможном возникновении «опасных зон» должно вытекать из анализа всех назревающих противоречий, в том числе, связанных с личностной компонентой потенциальных участников конфликта. В связи с этим в настоящее время существенно возрастает роль психологической диагностики при отборе и подборе кандидатов на вакантные места, формировании высокоэффективного кадрового состава, оценке персонала, должностных перемещениях, создании рабочих групп и команд.